

Jumalateenistus Nõos P, 02.01.22 kell 11.00, I pühapäev pärast jõulupüha

Lektsioonid: 1Kn 8:20, 27–30; Lk 2:41–52

Pihikõne: 5Ms 11:12

Jutlus: Hb 3:1–6

Laulud: 203 (1–3); 65 (1–4, 5); 115 (122); 320 (1–4)

Seepärast, pühad vennad, taevase kutsumise osalised, mõtelgem meie usutunnistuse apostli ja ülempreetri Jeesuse peale, kes – nagu ka Mooses tema kojast – on olnud ustav oma Ametisseeadjale. Sest tema vääris suuremat kirkust kui Mooses, nii nagu valmistajal on suurem au kui koyal. Igal koyal on ju oma valmistaja, aga kes kõik on valmistanud, see on Jumal. Mooses oli küll ustav kogu tema kojast otsekui sulane tunnistuseks kõigest, mida veel pidi räägitama, Kristus on aga tema koja üle kui ustav Poeg. Ja tema koda oleme meie, kui me vaid peame kinni julgusest ja lootusest, mille üle me kiitleme.

Tänase pühapäeva teema on kirikukalendri järgi „Issanda templis“.

Kristlastena ja piiblitugejatena on meile mõiste „tempel“ hästi tuttav, sest Jeruusalemma templist kui judaistlikust pühamust ja jumalateenistuse paigast kõneleb ju pea kogu Piibel.

Ent kust tuleb sõna „tempel“? Heebrea keeles on selle sõna vasteks *hekhál* (הֶחָל), kreeka keeles aga *naós* (ναός). Meie aga eesti keeles kasutame hoopis sõna „tempel“!

„Tempel“ tuleb ladinakeelsest sõnast *templum*, mis tähendas algselt Vana-Roomas auspiitsideks ehk looduse põhjal tehtavaiks ennustusteks valitud kohta, millest kujunes püha paik jumalusele. EKI „Sõnaveeb“ annab „templis“ vasteks 'peamiselt antiikaegne, hinduistlik, budistlik pühamu'. Seda võib kasutada ka austusväärse haridus-, kultuuri- vms asutuse, ka vastava hoone kohta. Nt „teater, meie kunstitempel“ või „ülikool, meie haridustempel“. Ja siis ka tähenduses 'inimkeha hinge vms vaimse asupaik'.

Torkab silma, et templiga ei seostata religioonidest kristlust, ehkki viimasena mainitud tähendus 'inimkeha hinge vms vaimse asupaik' võiks mõtted kristlusele viia, sest Paulus kõneleb 1Kr 3:16 Jeesuse jüngrist kui Püha Vaimu templist. Siiski pole eesti keeles sõna tempel eelkõige kasutuses kristlikus tähenduses ja seepärast võib kogu piibellikku templitemaatikat, sh tänase kirjakohtade seotut pidada suhteliselt spetsiifiliseks ja kirikuasjadega mitte kursis oleva inimese jaoks võõraks.

Teema on aga kristlikus mõttes väga oluline ja püüame järgnevalt Hb autori üsna keerulisi mõttekäike natuke lahti rääkida.

Kõigepealt on Hb kontekstis oluline mainida kirja autori alusmõtet, et Jeesus Kristus on ülempreester. See mõte ringleb kogu Heebrea kirjas. Hb 2:17 on kirjas, et Jeesus Kristus on „halastav ja ustav ülempreester Jumala ees rahva pattude lepitamiseks.“ Kuid Jeesus Kristus pole selline ülempreester, kes toob Jumalale rahva pattude eest ohvriks kellegi teise, nt looma, vaid iseenda. Hb 9:11j on kirjas: „Aga kui Kristus tuli tulevaste hüvede ülempreestrina, ... siis ta läks sisse mitte sikkude ja vasikate verrega, vaid iseenda verrega, minnes ühe korra kõige pühamasse paika, saavutas ta meile igavese lunastuse.“

Teiseks on meie kirjakohta mõistmiseks tarvilik mõista Moosese rolli Iisraeli rahva jumalateenimises ja laiemalt Iisraeli usundis.

Kui üldiselt on VT-s Jumalaga kohtumine inimese jaoks võimatu – sest inimene, kes Jumalaga kohtub, ei saa Jumala pühaduse tõttu jääda elama –, siis Moosese jaoks see ei kehti. 4Ms 12:6–8 ütleb Issand: „Kuulge ometi mu sõnu! Kui teie prohvet on Issanda oma, siis ma ilmutan ennast temale nägemuses, räägin temaga unenäos. Nõnda aga ei ole mu sulase Moosesega: tema on ustav kogu mu kojast. Temaga ma räägin suust suhu, ilmsi, mitte nägemuste ja mõistatuste läbi. Ja tema võib vaadata Issanda kuhu.“

Seega on jumalamees Mooses omamoodi sümbol ülempreestrist templis, mida VT näeb alati Jumala asupaigana. Moosese ajal polnud muidugi tegemist templi kui hoonega – templi ehitas alles kuningas Saalomon –, kuid Jumala juuresviibimine kogudusetelgis ehk tabernaaklis – seal, kus asus seaduselaegas –, muudab ka templihoone eelse Jumala teenimise vaimulikus mõttes võrreldavaks

templiga.

Niisiis võime kujutleda Looja Jumala ilmutuse paika maa peal templina, esmalt Moosese ajal ja seejärel Jeesus Kristuse ajal. Mille poolest need siis erinevad?

Võib-olla sobib siinjuures lihtsaks vastuseks koht UT-s, kus Jeesus võrdleb omaenda ihu templiga. Jh 2:19–21 kõneleb Jeesus juutidega sel teemal. Ta ütleb: „Lammutage see tempel, ja ma püstitan selle kolme päevaga uuesti!” Ja evangelist lisab, et Jeesus mõtles „templi” all oma ihu.

Seega oli tempel enne Jeesust juutide jaoks Jumala asupaik, mille esimeseks vahendajaks oli Mooses ja mis sai hiljem kivist kuju kuningas Saalomoni ajal Jeruusalemma templina. Juudi rabidelt pärineb ka mõttekäik, mille kohaselt Mooses on isegi enam kui Jumala käskude vahendaja ja templile alusepanija: juudi müstika ehk kabala väite kohaselt oli Moosese hing võrdne kõigi Iisraeli laste hingedega. Ja see pani aluse kujutlusele, et ka Mooses ise on teatavas mõttes tempel.

Kui aga Jeesus ütleb nüüd, et vana tempel kui Jumala asupaik inimeste juures heidetakse pärast tema ristisurma ja kolme päeva pärast üles tõusmist kõrvale ning uueks templiks saab Jeesus Kristuse enda ihu, siis saab Kristus loogiliselt võttes ülemuslikkuse Moosese ees.

Sest isegi kui juudi kabala seisukohalt oli Mooses ise midagi templi sarnast, siis Mooses oli ikkagi loodu. Tundub, et seda tahetaksegi Hb 3:3 öelda: „Sest tema [Kristus] väärnis suuremat kirkust kui Mooses, nii nagu valmistajal on suurem au kui koyal.“

Siit tuleb järeldada mitte ainult seda, et Jumalal kui templi (või Moosese) valmistajal on suurem au kui valmistatud templil, vaid ka seda, et Kristus ise on samuti valmistaja, isegi Moosese valmistaja. Kas pole see võrreldav Jeesuse ütlusega teda umbusaldavaile juutidele Jh 8:58 Aabrahami kohta: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, enne kui Aabraham sündis, olen mina.“ Sama oleks Jeesus võinud öelda ka Moosese kohta: „Enne kui sündis Mooses, olen mina.“

Nõnda võime siis öelda, et nii Mooses kui Jeesus Kristus on mõlemad teatavas mõttes templid, ent kui Mooses oli ikkagi luust ja lihast surelik ja tema tempel viimselt siiski kaduv, siis Jeesus Kristus on Jumala Poeg ja tema tempel on igavene.

Teatavasti on apostel Paulus oma kirjades välja töötanud õpetuse kogudusest kui Kristuse Ihust. Ta ütleb 1Kr 12:12–14: „Sest nii nagu ihu on üks tervik ja sel on palju liikmeid, aga kõik selle ihu liikmed, kuigi neid on palju, on üks ihu, nõnda on ka Kristus. Sest meie kõik oleme ühe Vaimuga ristitud üheks ihuks, olgu juudid või kreeklased, olgu orjad või vabad, ning me kõik oleme joodetud ühe Vaimuga. Sest ihu ei ole üks liige, vaid paljud liikmed.“ Ja jätkab sama peatüki 27. salmis: „Teie olete aga Kristuse ihu ning igaüks omast kohast tema liikmed.“

Sedasama tahab ütelda ka Heebrea kirja autor meie kirjakohta viimases salmis Hb 3:6: „Kristus on aga tema [Jumala] koja üle kui ustav Poeg. Ja tema koda oleme meie, kui me vaid peame kinni julgusest ja lootusest, mille üle me kiitleme.“

Niisiis, meie oleme Kristusesse ristitud ja usklikke inimestena Jumala koda. Et aga Jeesus Kristus on Jumala Poeg, siis võib meid kujutleda ka Kristuse Ihu liikmeina. Ja selle Ihu pea on ühtlasi Kristus ise.

Siiski ütleb Hb autor: me jääme Kristuse Ihu liikmeiks ainult siis, kui peame kinni julgusest ja lootusest, mille üle me kiitleme. Mis on siis see julgus ja lootus, mille üle me kiitleme?

See ongi seesama usk Kristusesse, mille pärast me käime jumalateenistustel ja püüame elada kristlikku elu Jumala tahtmise järgi! See on julgus tuua oma ihud Jumalale elavaks, pühaks ja meelepäraseks ohvriks, mis oleks siis meie mõistlik jumalateenistus (Rm 12:1). Ja see on lootus igavesele elule Jumala juures. 1Ts 4:14: „Sest kui me usume, et Jeesus on surnud ja üles tõusnud, siis usume ka, et Jumal äratab Jeesuse kaudu üles need, kes koos temaga on läinud magama.“

Mis aga võib meid takistada sellest julgusest ja lootusest kinni pidamast?

Hb 6:11j on öeldud: „Me ihkame aga, et igaüks teist osutaks sedasama agarust lootuse kinnitamiseks kuni lõpuni, et te ei jääks loiuks...“ Ja Hb 10:25: „Ärgem jätkem unarusse oma koguduse kooskäimist, nõnda nagu mõnel on kombeks, vaid julgustagem selleks üksteist – ja seda enam, mida rohkem te näete seda päeva lähenevat.“

Seega kipub meie julgus ja lootus kahanema meie nõdra, patuse loomuse pärast. Meie vaim ei tohi loiuks jääda ja mugavus ei tohi meie füüsilise üle võimust saada. Olgu meile siin eeskujuks lapsed oma innukuse, siiruse ja energiaga! Ega ilmaasjata ei ütle Jeesus Mk 10:15: „Tõesti, ma ütlen teile,

kes iganes Jumala riiki vastu ei võta nagu laps, ei saa sinna.“

Seepärast sobib võib-olla sobib lõpetuseks ja innustuseks üks salm meie Valga praostkonna suvise lastelaagri laulust 2010, mis ütleb refräänis: „Jumala tempel on maal ja taevas,/Jumala tempel on me ihu ka!/Jumala templis me oleme kui laevas,/ ja igavese elu poole kannab meid ta!“

Aamen.